

فیلمسازان از ضرورت جشنواره کودک و نوجوان به «ایران» گفته‌اند

جشنواره‌های جریان‌ساز برای همه کودکان ایران

پریسا ساسانی
خبرنگار

جشنواره فیلم کودک و نوجوان دومین سال برپایی خود در دوران همه‌گیری کرونا را به پایان رساند و عدد سی و چهار در تاریخ سینمای ایران به ثبت رسید. جشنواره‌ای که به میانسالی نزدیک شده اما بواسطه حضور و مشارکت کودکان و نوجوانان بخصوص در ۵ سال اخیر همچنان جوان، پویا و خوش‌نقش باقی مانده است. آنچه مسلم است اهمیت و ضرورت برگزاری این رویداد فرهنگی و میزبان مشارکت کودکان و نوجوانان به‌عنوان میزبانان اصلی این جشنواره است تا با ساخت

فیلم‌های مناسب پروانه‌های زرین به پرواز در آیند و بر شانه‌های فیلمسازان که امید کودکان و نوجوانان امروز هستند، بنشینند. فیلمسازانی که به گفته خودشان نیاز به حمایت مالی و معنوی دارند تا بتوانند برای کودکان فیلم بسازند و آنها را از خاطره سرشار کنند. سخن اصلی فیلمسازان و علاقه‌مندان به فعالیت در حوزه ساخت فیلم برای کودکان و نوجوانان هم این است که هر ساله این جشنواره برگزار می‌شود و پروانه‌های زرین بنا بر سلیقه هیأت داور ی به فیلمسازان منتخب می‌رسد؛ اما هم در تولید سالانه بدنه سینمای ایران و هم در اکران سهم اندکی از پرده نقره‌ای به کودک و نوجوان اختصاص می‌یابد. کاندیداها و منتخبان این دوره از جشنواره در این باره با «ایران» گفت‌وگو کرده‌اند.

سهم کودکان محروم از سینما باید محفوظ بماند

حبیب احمدزاده نویسنده، پژوهشگر سینما و حوزه دفاع مقدس در این دوره از جشنواره در قامت یک کارگردان با فیلم «داستان‌های هزار و یک روز یا افسانه بناسان، غول چراغ جادو» حاضر شده است. او درباره اهمیت برگزاری جشنواره فیلم کودک و نوجوان گفت: «کودکان و نوجوانان به‌عنوان آینده سازان این مملکت همیشه اهمیت داشته‌اند و آنچه مربوط به آنها می‌شود، نیز از اهمیت دو چندان برخوردار است، از جمله جشنواره فیلم کودک و نوجوان که امسال سی‌وچهارمین دوره از برگزاری خود را سپری کرد. اما به اعتقاد من اهمیت برپایی این جشنواره در دوران کرونا بیشتر بود. چراکه باید یاد می‌گرفتیم در شرایط سخت جنگ بیماری چگونه زندگی کنیم. زیرا زندگی ادامه دارد و هرگز تعطیل نمی‌شود و این عقل بشر است که باید تدبیر کند و زندگی را برای خود بسازد. به همین دلیل هر آنچه بخصوص در ایام همه‌گیری کرونا برای کودکان در نظر گرفته می‌شد، مهم و حیاتی است و باید با قدرت پای آن ایستاد که به اعتقاد من جشنواره فیلم کودک و نوجوان از آن دسته از رویدادهایی است که بخصوص در ایام کرونا باید پای کودکان و نوجوانان ایستاد و با وجود سختی‌های فراوان جشنواره طبق استانداردهای بین‌المللی برگزار شد.»

احمدزاده المپیاد فیلمسازی و مشارکت کودکان و نوجوانان در داور ی را از مهم‌ترین دستاوردهای جشنواره فیلم کودک و نوجوان در چند سال اخیر عنوان کرد و گفت: «زمانی بود که فیلمسازی به‌دلیل گرانی در اختیار عده خاصی از افراد بود. اما با ظهور رسانه‌های جدید، متنوع، دیجیتال شدن عکاسی و فیلمسازی و بخصوص وجود گوشی‌های هوشمند امکانات در اختیار همه علاقه‌مندان قرار گرفت و امکان بروز استعداد در زمینه‌های مختلف فراهم شد. به همین دلیل وجود بخشی به‌نام المپیاد فیلمسازی کودکان و نوجوانان و مشارکت آنها در داور ی‌ها بسیار خوب و آینده‌ساز برای استعدادهایی است که می‌خواهند آینده‌ساز و سکاندرا سینمای ایران باشند.» رسیدگی به کودکان در نقاط محروم و کم برخوردار همواره از دغدغه‌های حبیب احمدزاده است که هم در آثار این نویسنده و هم در دغدغه‌های اجتماعی او نمود دارد و طبعاً سهمی که این جشنواره برای کودکان و نوجوانان در نقاط مختلف کشور در نظر می‌گیرد، مهم است. احمدزاده معتقد است در اختیار گذاشتن سهم مساوی از فرهنگ حق فرزندان ایران است و مدیریت‌های متفاوت نباید با این موضوع سلیقه‌ای برخورد کنند بنابراین سهم کودکان محروم از سینما باید محفوظ بماند.

انواع ژانرهای سینمایی با تنوع اقلیمی ساخته شود

تنوع موضوعی و فیلم‌های اقلیمی یکی از ویژگی فیلم‌های حاضر در این دوره از جشنواره بود. مختار عبداللهی که موفق شد از جشنواره سی‌وچهارم فیلم کودک و نوجوان برای ساخت «میان صخره‌ها» پروانه زرین دریافت کند درباره تنوع موضوع در فیلم‌های این دوره از جشنواره گفت: «وقتی یک جشنواره در سطح بین‌المللی برگزار می‌شود طبیعی است که باید انواع ژانرهای سینمایی از جمله فیلم‌هایی با تنوع اقلیمی ساخته شود و در این دوره از برگزاری جشنواره آثاری در حوزه تنوع اقلیم دیده می‌شد که فیلم «میان صخره‌ها» از جمله این آثار بود.»

عبداللهی ادامه داد: «واقعیت این است که جشنواره فیلم کودک پس از سی و چهار دوره برگزاری جزو جدانشدنی از بدنه سینمای ایران شده است. با توجه به اکران‌های محدود در سینمای ایران بخصوص در ۲ سال اخیر و در ایام کرونا، این جشنواره می‌تواند کورسوی امیدی برای آن دسته از فیلمسازانی باشد که می‌خواهند دغدغه‌مندانه برای کودک فیلم بسازند و خب با ارزش‌ترین جایزه هم برای فیلمساز و تیم تولید بازخوردهایی است که از تماشاچیان خود یعنی کودکان و نوجوانان دریافت می‌کنند. اما من در این بخش ماجرا از جشنواره گله‌مند هستم؛ زیرا در طول جشنواره شاهد بودم که برخی از فیلم‌ها با جریان سازی‌های رسانه‌ای در نمایی درشت عرضه می‌شد اما فیلم «میان صخره‌ها» از جمله فیلم‌هایی بود که در روزهای پایانی جشنواره روی پرده رفت و به لحاظ خبری آنگونه که شایسته است کار نشد. این فیلم که حاصل تلاش گروهی بود که در شرایط سخت کار کرده بودند متأسفانه از خبر جان ماند و بنده از این جهت گله‌مند هستم.»

برادرانی که به‌صورت خودآموز فیلم ساختند

ایلپاد و میعاد مهشیدی برادران ۹ و ۱۱ ساله هستند که در سی‌وچهارمین جشنواره فیلم کودک در بخش «کرونا روایت» برای ساخت فیلم «کرونا ما چه کرد، ما با کرونا چه» شرکت کرده بودند و نامزد این بخش از فیلم‌های حاضر در سی‌وچهارمین دوره از جشنواره فیلم کودک و نوجوان شدند. ایلپاد و میعاد که طبق آیین‌نامه به‌دلیل سن کم نتوانسته بودند در بخش المپیاد جشنواره شرکت کنند، در بخش آموزش‌ها شرکت داشتند. این دو برادر کودک و نوجوان تصمیم می‌گیرند در شرایط کرونا و قرنطینگی این ایام، کاری بکنند که هم حوصله‌شان سر نرود و هم مفید باشند؛ آنها همت می‌کنند که به‌صورت کاملاً خودآموز فیلم بسازند. این دو برادر در گفت‌وگو با «ایران» از حضور و مشارکت در این جشنواره اظهار خرسندی کردند و گفتند که دوست دارند ادامه دهند و فیلمسازی را یاد بگیرند و رقابتی خود را کنار بزنند.

نمایی از فیلم «داستان‌های هزار و یک روز یا افسانه بناسان، غول چراغ جادو» (حبیب احمدزاده)

کارگردان فیلم «داستان‌های هزار و یک روز یا افسانه بناسان، غول چراغ جادو» گفت: «موفقیت فعالیت‌های فرهنگی در گرو پیوستگی و تداوم است و تا زمانی که این دو عامل وجود نداشته باشد مجموع فعالیت‌های فرهنگی ابتر باقی می‌ماند. در حوزه‌های مختلف تجربه انجام فعالیت‌های مختلف فرهنگی را داشته‌ام ولی به دلیل تداوم نداشتن این فعالیت‌ها شبیه سیرکی بودیم که یک روز مردم را خوشحال می‌کردیم و از فردای آن روز، دیگر خبری نبود و همین موضوع دلسردی و افسردگی را ایجاد می‌کرد. این درحالی است که رخدادهایی از این دست باید استمرار داشته باشد تا به برنامه‌ای ثابت تبدیل شود. زیرا در صورت نبود تداوم در عملیاتی کردن برنامه‌ها بواقع خسارت‌های جبران‌ناپذیری به مردم و بخصوص کودکان و نوجوانان در مناطق کم برخوردار وارد می‌کند. بنابراین انجام فعالیت‌های فرهنگی در نقاط مختلف کشور بخصوص مناطق محروم نباید مقطعی باشد.» احمدزاده درباره استقبال از فیلم «داستان‌های هزار و یک روز یا افسانه بناسان، غول چراغ جادو» گفت: «زمانی که بچه بودیم و به مدرسه می‌رفتیم شاید برخی از درس‌هایی که می‌خواندیم خیلی مفهوم نبود یا در سنین کودکی به کار نمی‌آمد مثل درس «چوپان دروغگو» اما درس‌هایی از این قبیل در آینده و در روابط اجتماعی به کار می‌آمد. این فیلم هم به نوعی به همین شکل است. فیلمی درباره کودکان است که برای نمایش در جشنواره صحنه‌های خشنونت آمیز را اندک کردیم و از گروه سنی نوجوان ۱۰ سال تا بزرگسالان همگی می‌توانند مخاطب این فیلم باشند. در واقع فیلم «داستان‌های هزار و یک روز یا افسانه بناسان، غول چراغ جادو» به ما کمک می‌کند تا کودکی از یاد رفته خود را به یاد آوریم.»

نمایی از فیلم «میان صخره‌ها» (مختار عبداللهی)

کارگردان فیلم «میان صخره‌ها» گفت: «این فیلم یک اثر اقلیمی است و نقطه قوت آن نسبت به سایر فیلم‌ها توجه به همین نکته است. بنده اعتقاد دارم وقتی به سینما می‌رویم، قرار نیست آنچه در زندگی روزمره می‌بینیم را بار دیگر روی پرده سینما ببینیم و سینما باید تماشاگر را شگفت زده کند. کودکان در این فیلم صحنه‌هایی را می‌بینند که تاکنون ندیده‌اند و از دیدن آن لذت می‌برند. به اعتقاد من این فیلم هم برای کودکان و نوجوانانی که در فضای شهری و خانه‌های آپارتمانی بزرگ شده‌اند مهم و دیدنی است هم برای کودکان و نوجوانان زیست بوم تازگی دارد.»

ایلپاد و میعاد مهشیدی (برادرانی که به‌صورت خودآموز فیلم ساختند)

سلیقه داوران با پسند مخاطب همرا ه نیست

سیدجواد هاشمی بازیگر سینما، فعالیت خود در حوزه کارگردانی را با ساخت فیلم برای کودک و نوجوان به انجام رسانده و تجربه نشان داده ساخت مجموعه فیلم‌های «اختاپوس» و «پیشونی سفید» با اقبال بسیاری از سوی خانواده‌ها و طبعاً کودکان و جوانان قرار گرفته بود. هاشمی امسال هم با فیلم «شهر گربه‌ها» در جشنواره حضور داشت. فیلمی که کودکان و نوجوانان دیدند و دوست داشتند.

سیدجواد هاشمی درباره اهمیت برگزاری جشنواره فیلم کودک و نوجوان گفت: «ضرورت و اهمیت برگزاری چنین رویدادی بر هیچ فردی پوشیده نیست و من هم نمی‌خواهم با دیدگاه انتقادی به برگزاری این جشنواره نگاه کنم. اما مساله این است که در تمام ادوار برگزاری این جشنواره، آثاری در هیأت داور ی مورد پذیرش قرار می‌گرفته و می‌گیرد که در اکران تماشاگر ندارد و کودکان با آثار منتخب هیأت داور ی ارتباط برقرار نمی‌کنند. زیرا فیلم‌هایی از سوی داوران مورد استقبال قرار می‌گیرند که ربطی به فضای کودک و نوجوان ندارد. بنابراین جشنواره فیلم کودک و نوجوان همواره رویدادی درباره کودک و نوجوان و نه برای آنها بوده است و حضور کودک در آثار سینمایی صرفاً برای استفاده از شخصیت او در سن و سال کودکی و نوجوانی برای پیشبرد خط داستانی فیلم است. بنابراین تفریح و آموزشی که برای آینده کودکان مفید باشد در آثار دیده نمی‌شود. این در حالی است که در دهه ۶۰ فیلم‌هایی که برای بچه‌ها ساخته می‌شد، نکات آموزشی بسیاری داشت. کودکان و نوجوانان در دهه درخشان سینمای کودک که با ساختن‌های دوران جنگ همراه بود شیوه‌های زندگی را از فیلم‌هایی که برای آنها ساخته می‌شد، می‌آموختند. اما در شرایط فعلی فیلم‌هایی از این دست برای کودکان ساخته نمی‌شود یا اگر هم ساخته می‌شود مورد داور ی قرار نمی‌گیرد. به همین دلیل است که نوع نگاه داوران جشنواره فیلم کودک و نوجوان خروجی خوبی در اکران ندارد و رآغب به تماشای فیلم‌ها نیست.» این کارگردان سینمای کودک که آثار پر مخاطبی در حوزه کودک و نوجوان

جشنواره‌ای به پهنای جغرافیای ایران

فیلم «پسران دریا» به کارگردانی افشین هاشمی و حسین قاسمی جامی بخش و تهیه‌کنندگی بهروز نشان توانست عنوان بهترین فیلم و بهترین بازیگری بخش بین‌الملل و همچنین عنوان بهترین فیلم را از آن خود کند. بهروز نشان تهیه‌کننده این فیلم درباره اهمیت برگزاری جشنواره فیلم کودک و نوجوان گفت: «جشنواره فیلم کودک و نوجوان اصفهان یکی از مهم‌ترین رویدادهای فرهنگی و هنری ایران است و اصولاً پرداختن به مقوله کودک و نوجوان آن هم در حوزه فرهنگ و هنر ارزشمند است و به اعتقاد من خوشبختانه این رویداد، هر سال پربارتر برگزار می‌شود.» او با طرح این پرسش که چرا آموزش و پرورش و صداوسیما از فیلم‌های کودک و نوجوان حمایت نمی‌کنند؟ گفت: «با فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی و در مقابل هجمه‌های فرهنگی، ما هر چقدر برای کودک و نوجوانان این مز و بوم کار کنیم باز هم کم است. از همین رو نبود وزارت آموزش و پرورش و صداوسیما در کنار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در چنین رویدادی برای من پرسش بزرگی است.»

این تهیه‌کننده با اشاره به بخش‌های آموزشی فیلمسازی و مشارکت کودکان و نوجوانان در داور ی آثار گفت: «بخش‌هایی که به جشنواره در طول مجازی در حال گسترش است در جشنواره باید با استانداردهای فرهنگی و در چهارچوب بایدها و نبایدهای تربیتی حرکت کند و ارزیابی شود.» بیات در عین حال با اشاره به برخی وب سری‌هایی که خارج از این استانداردها ساخته می‌شود و مورد اقبال عمومی هم قرار می‌گیرد، ادامه داد: «وب سری‌هایی مانند «دیرین دیرین» که ۸ سال متوالی در چهارچوب قواعد اخلاقی ساخته شده است کمتر از یک میلیون نفر در اینستاگرام دنبال‌کننده دارد ولی وب سری‌های خارج از قاعده اخلاق وجود دارد که بدون هیچ قانون و قاعده‌ای تولید و منتشر می‌شود و بی‌شمار هم دنبال‌کننده دارد. بنابراین من می‌خواهم بگویم فضای وب سری‌هایی که مخاطب در جشنواره فیلم کودک و نوجوان دیده با آنچه در فضای مجازی می‌بیند شکاف بسیار دارد.»

او در ادامه افزود: «من به‌عنوان یکی از افرادی که در حوزه «وب سری» فعالیت مستمر داشته‌ام بسیار علاقه دارم آموزه‌هایم از سینمای ایران با

نمایی از فیلم «شهر گربه‌ها» (جواد هاشمی)

تولید کرده است، ادامه داد: «نبود نگاه حمایتی از سوی داوران و حتی مسئولان جشنواره موجب دلسردی فیلمساز و عوامل تولید فیلم کودک می‌شود. در واقع با چنین انتخاب‌هایی به تهیه‌کنندگان این ژانر سینمایی تفهیم می‌کنند که فیلم‌های برای کودکان مورد توجه قرار نمی‌گیرد؛ در حالی که چنین نیست. زیرا شاهد بوده‌ایم که حتی فیلم‌هایی را که فارابی حمایت کرده است در اکران عمومی مورد استقبال قرار نگرفته است. در دوره سی و چهارم جشنواره فیلم کودک و نوجوان جز فیلم «بام‌بالا» که از فیلم‌های مورد حمایت فارابی بود فیلم دیگری که مشارکت فارابی را داشت، مورد استقبال تماشاگران قرار نگرفت. به‌عنوان یکی از سینماگرانی که ۱۰ سال است در حوزه کودک و نوجوان فیلم می‌سازم هیچ حمایتی حتی حمایت معنوی دریافت نکردم اما در همین دوره از جشنواره بچه‌ها از فیلم «شهر گربه‌ها» حمایت کردند و آن را دوست داشتند.»

یکی از بخش‌هایی که عمر چندانی از حضور آنها در سنت برپایی جشنواره نگذشته، المپیاد فیلمسازی است و به گفته هاشمی مشارکت کودکان در عرصه فیلمسازی اتفاق ارزنده‌ای است. هاشمی ادامه داد: «سال گذشته مربی یکی از کلاس‌های المپیاد بودم که به‌صورت آنلاین به بچه‌ها درس می‌دادم و هنوزم هم با آنها در ارتباط هستم.»

نمایی از فیلم «پسران دریا» (افشین هاشمی)

چهار سال گذشته اضافه شده نشان از اهمیت این رویداد سینمایی دارد و توجه به این موضوع که این جشنواره از جغرافیای اصفهان خارج شده و به سرتا سر کشور، حتی در مناطق محروم و کم برخوردار رفته و همه آثار اکران می‌شود، اتفاق مهمی است. امیدوارم در سال‌های آینده سازمان‌های متولی چون آموزش و پرورش در کنار این رویداد که سی و چهارمین دوره خود را از سر گذراند؛ بایستد و یقین دارم توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران بدون توسعه نیروی انسانی که فرهنگ و هنر لازمه آن است امکان پذیر نخواهد بود.»

فرمی از «آشمجز» (فریداد بیات) درس‌هایی که از فیلمسازانی چون علی حاتمی، عباس کیارستمی و بهرام بیضایی یاد گرفته‌ام را با این ظرفیت رسانه‌ای به نمایش بگذارم ولی متأسفانه هنوز راه بیرون رفت از این بحران را پیدا نکرده‌ام و به بن‌بست رسیده‌ام. رنج می‌برم که وب سری‌های داخل قاعده و چهارچوب‌های اخلاقی جایی برای عرضه ندارند و جز مخاطبان اندک دنبال‌کننده دیگری ندارد. این درحالی است که می‌توان با حمایت از وب سری از ظرفیت‌های این رسانه بهترین استفاده در جهت فرهنگسازی عمومی کرد.» این کارگردان تجلیل شده در بخش «وب سری» جشنواره فیلم کودک و نوجوان درباره مخاطبان آثار خود گفت: «دو فیلم، «یک اشتباه دیجیتالی» و «آشمجز» بر طنزهای تصویری سوار هستند طنزهایی که زبان جهانی دارند و خارج از دیالوگ شکل می‌گیرد. به همین دلیل کودکان هم خیلی راحت ارتباط برقرار می‌کنند.»